Breve guía para mellorarmos o uso do GALLEGO

Eva María Castro Figueiras
María Cristina Rodríguez Ricart

Área de Normalización Lingüística
Universida de Vigo

GALLEGO

© da Universidade de Vigo e das autoras dos textos, 2022

© Refachos Edicións, 2022

www.catroventos.gal

ISBN: 978-84-123028-9-9

Depósito legal: VG 267-2022

Impreso en Jadfel Artes Gráficas

Reservados todos os dereitos. O contido desta obra está protexido pola lei, que prohibe a reprodución, plaxio, distribución ou comunicación pública, en todo ou en parte, dunha obra literaria, artística ou científica, ou a súa transformación, interpretación ou execución artística fixada en calquera tipo de soporte ou comunicada a través de calquera medio, sen a preceptiva autorización.

LIMIAR 4

CUESTIÓNS ORTOGRÁFICAS
E GRAMATICAIS 6

REDACCIÓN E ESTILO 16

PARA ESQUECERMOS... 24

GALL

LIMIAR

EGO

O coñecemento básico da variedade estándar do galego e das normas que regulan o seu emprego está ben estendido na poboación galega menor de 50 anos. O sistema educativo e, en menor medida, os medios de comunicación contribuíron de xeito notorio a esa expansión. Mais queda aínda moito traballo por facer, se temos en consideración que, logo de máis dunha década aprendendo lingua galega, se constata a reiteración dunha chea de erros, na oralidade e na escritura, en moitas persoas que, ben se converten en neofalantes da lingua nalgún momento da súa vida, ben falan esporadicamente o idioma. Tamén entre falantes tradicionais, na medida en que para elas e eles o estándar é unha variedade nova.

Mellorar o dominio formal e funcional dun idioma constitúe un esforzo permanente en todos e todas as falantes, maiormente como unha esixencia persoal. Agora ben, canto mellor é o dominio dunha lingua, máis favorable adoita ser a valoración social, académica e laboral. Certamente, errar nos usos das linguas é algo inherente ao seu manexo, nomeadamente cando é unha lingua aprendida na socialización secundaria. Así, cómpre avanzar nese dominio, superar os erros que conforman a nosa peculiar forma de comunicármonos e engrandecer o control que temos sobre as nosas prácticas comunicativas en lingua galega.

En Galicia, dada a situación de contacto conflitivo que temos entre as dúas linguas oficiais, os erros na lingua minorada constitúen unha «normalidade» que semella aceptada. Non acontece o mesmo, de certo, cos erros ao redor do castelán de Galicia, en particular coas súas formas escritas, que adoitan estar moito máis (auto)vixiadas.

Con este documento que agora presentamos, desde a Área de Normalización Lingüística queremos seguir contribuíndo a superar esas eivas. Centramos o traballo nos erros máis frecuentes atopados en textos de toda índole que revisamos día a día. Agardamos que poida ser de utilidade para todas as persoas que procuramos mellorar o noso galego. Queda nas nosas mans!

Fernando Ramallo

Director da Área de Normalización Lingüística

GAL

CUESTIÓNS ORTOGRÁFICAS E GRAMATICAIS

EGO

1. ACENTO GRÁFICO

(hiatos)	*ruido, fluido, sua, construir, ainda	√ ruído, fluído, súa, construír, aínda
(ditongos decrecentes)	*ademáis, quizáis, conseguíu, ambientáis	√ ademais, quizais, conseguiu, ambientais
(maiúsculas)	*Indice, Album	√ Índice, Álbum
(abreviaturas)	*vex., num.	√ véx., núm.
(copretérito de indicativo)	*imaxinábamos, teríamos, medíamos	√ imaxinabamos, teriamos, mediamos
(adverbios rematados en _mente)	*específicamente, estatísticamente, únicamente	√ especificamente, estatisticamente, unicamente
(pronomes interrogativos e exclamativos)	*cándo chega?, qué frío vai!	√ cando chega?, que frío vai!
(monosílabos)	*sí, mín, él	√ si, min, el
(estranxeirismos adaptados)	*marketing, slalom, bumerang, handicap	√ márketing, slálom, búmerang, hándicap

2. ACENTO DIACRÍTICO

*isto da lugar a unha nova proposta	√ isto dá lugar a unha nova proposta
*aceptouno como un amigo mais	√ aceptouno como un amigo máis
*o vídeo realizámolo ti como produtora e máis eu como directora	√ o vídeo realizámolo ti como produtora e mais eu como directora
*compre incidir na participación	√ cómpre incidir na participación
* non atenden o público fora da xornada	√ non atenden o público fóra da xornada
*esta preocupación ven de atrás	√ esta preocupación vén de atrás

3. SIGLAS CON MARCA DE PLURAL OU CON PUNTOS

*as TICs, as ANPAs, os ERTEs	√ as TIC, as ANPA, os ERTE
*C.E.I.P., I.E.S., N.I.F, I.V.E	√ CEIP, IES, NIF, IVE

4. XÉNERO

*a labor, a sinal, o análise, o porcentaxe, o aprendizaxe, o mensaxe, o paisaxe, o arte, coa fin, elementos cotiás, o dor, o ponte, o calor	√ o labor, o sinal, a análise, a porcentaxe, a aprendizaxe, a mensaxe, a paisaxe, a arte, co fin, elementos cotiáns, a dor, a ponte, a calor

5. *AMBOS, AMBAS* SEN ARTIGO CANDO ACOMPAÑAN UN SUBSTANTIVO

*existe en ambos ámbitos	√ existe en ambos os ámbitos
*ambas entidades	√ ambas as entidades
*ambos xéneros	√ ambos os xéneros

6. *CITADO, DEVANDITO, DITO* SEN ARTIGO

*citados impactos, devandito libro, dita variable	√ os citados impactos, o devandito libro, a dita variable

7. *GRAN/GRANDE* (+ VOGAL OU CONSOANTE)

*gran aceptación, grande valor, gran apoio, gran utilidade, gran home	√ grande aceptación, gran valor, grande apoio, grande utilidade, grande home

8. *POST-* (+ VOGAL, *S* OU *H*)/*POS-* (+ CONSOANTE)

*post-fotografía, posoperatorio, postguerra, postgrao	√ posfotografía, postoperatorio, posguerra, posgrao

9. *SUBSTANTIVO + A + INFINITIVO*

*pasos a seguir	√ os pasos que se deben seguir // que cómpre seguir
*aspecto a ter en conta	√ aspecto que cómpre ter en conta // que hai que ter en conta
*obxectivos específicos a conseguir	√ obxectivos específicos para conseguir

10. COLOCACIÓN DO PRONOME ÁTONO

*neste informe se analizan diferentes métodos	√ neste informe analízanse diferentes métodos
*por isto, a considera un problema social	√ por isto, considéraa un problema social
*dixo que viña, pero te vai recoller antes	√ dixo que viña, pero vaite recoller antes
*que as forzas e as debilidades relaciónanse coa persoa	√ que as forzas e as debilidades se relacionan coa persoa

11. *MESMO* CON VALOR ANAFÓRICO

*no mesmo faise un percorrido detallado	√ neste faise un percorrido detallado
*a corrente incrementa debido ao aumento manual da mesma	√ a corrente incrementa debido ao seu aumento manual
*o formato das mesmas está motivado	√ o seu formato está motivado // o formato destas está motivado
*o mapa é moi amplo e na figura extráese unha captura do mesmo	√ o mapa é moi amplo e na figura extráese unha captura del // deste
*revisáronse os prazos e decidiuse continuar cos mesmos	√ revisáronse os prazos e decidiuse continuar con estes // con eles

12. *ELO* (PRONOME)

*para elo é necesario saber algúns criterios	√ para iso é necesario saber algúns criterios
*por elo non distingue entre a atmosfera e o espazo	√ por isto non distingue entre a atmosfera e o espazo

13. PREPOSICIÓN *A* + COMPLEMENTO DIRECTO

*o grupo incluía a dez nenas e nenos	√ o grupo incluía dez nenas e nenos
*respondo aos comentarios	√ respondo os comentarios
*introducir ao estudantado	√ introducir o estudantado

14. FALTA DE CONCORDANCIA ENTRE O COMPLEMENTO INDIRECTO E O PRONOME *(LLE/LLES)*

*permítenlle ás persoas involucrarse	√ permítenlles ás persoas involucrarse
*como podemos utilizar os temas que lles interesan ao alumnado?	√ como podemos utilizar os temas que lle interesan ao alumnado?
*esta iniciativa propúxoselle aos centros escolares	√ esta iniciativa propúxoselles aos centros escolares

15. AUSENCIA DA REDUPLICACIÓN DO COMPLEMENTO INDIRECTO

*preguntei historias á xente maior	√ pregunteille historias á xente maior
*pediuse ás empresas	√ pedíuselles ás empresas
*achegar ao alumnado	√ achegarlle ao alumnado

16. CARENCIA DE CONTRACCIÓNS

*corresponde as fontes de consulta empregadas	√ corresponde ás fontes de consulta empregadas
*dota as infusións de unha alta capacidade	√ dota as infusións dunha alta capacidade
*realizouse con un prototipo	√ realizouse cun prototipo
*na cidade de A Coruña	√ na cidade da Coruña
*clúster impulsado por a asociación	√ clúster impulsado pola asociación

17. *CA (CON + A)*

*as interaccións ca nena	√ as interaccións coa nena
*esta travesía finaliza cas conclusións	√ esta travesía finaliza coas conclusións

18. ANTEPRETÉRITO DE INDICATIVO *(-RA)*

*as partidas que puideran xurdir	√ as partidas que puidesen xurdir
*antes de que comezara o seguinte	√ antes de que comezase o seguinte
*pretendeuse que o estudantado estivera máis motivado	√ pretendeuse que o estudantado estivese máis motivado

19. *FAI POUCO, FAI FRÍO*

*fai pouco tempo	√ hai pouco tempo
*fai miles de anos	√ hai miles de anos
*fai frío esta mañá	√ vai frío esta mañá

20. FORMAS VERBAIS ERRÓNEAS

*a pandemia fai que estas actividades só estén deseñadas

√ a pandemia fai que estas actividades só estean deseñadas

*estas ideas están basadas en experiencias que lle ocurriron na súa vida

√ estas ideas están baseadas en experiencias que lle ocorreron na súa vida

*de xeito que se poda adaptar ao acelerador analóxico

√ de xeito que se poida adaptar ao acelerador analóxico

*pode axudar a correxir este problema

√ pode axudar a corrixir este problema

21. ALTERNANCIA VOCÁLICA

*o modelo sirve de soporte

√ o modelo serve de soporte

*a xente sigue habitando a zona

√ a xente segue habitando a zona

*isto convírteo nun problema

√ isto convérteo nun problema

*eles non consumen produtos cárnicos

√ eles non consomen produtos cárnicos

*xurde a estrutura secundaria

√ xorde a estrutura secundaria

22. *IR + A + INFINITIVO*

*os sistemas van a ser o obxecto fundamental

√ os sistemas van ser o obxecto fundamental

*esta definición será a que imos a utilizar para clasificar as empresas

√ esta definición será a que imos utilizar para clasificar as empresas

23. *TER + PARTICIPIO*

*teñen sido as mulleres sobre as que recaeu o maior peso	√ foron as mulleres sobre as que recaeu o maior peso
*puideron ter sido algúns dos grupos	√ puideron ser algúns dos grupos
*a crise sanitaria ten reforzado as desigualdades	√ a crise sanitaria reforzou as desigualdades

24. INFINITIVO CON VALOR DE MANDATO OU COMO VERBO PRINCIPAL

*ver a figura, ver a táboa	√ véxase a figura, véxase a táboa
*indicar que o libro de texto segue a ser unha entidade con forza no proceso de aprendizaxe	√ cómpre indicar que o libro de texto segue a ser unha entidade con forza no proceso de aprendizaxe

25. XERUNDIO DE POSTERIORIDADE

*isto minora a evolución do programa chegando a valores non adecuados	√ isto minora a evolución do programa e chega a valores non adecuados
*o sistema respecta os ciclos permitindo un uso seguro	√ o sistema respecta os ciclos e permite un uso seguro
*este termo muda dando lugar a conceptos diferentes	√ este termo muda e dá lugar a conceptos diferentes

26. NEGACIÓN

*sen remuneración algunha	√ sen remuneración ningunha
*no caso de non existir previsión algunha	√ no caso de non existir previsión ningunha

27. AUSENCIA DA PREPOSICIÓN *A*

*unha relación amigable cara el	√ unha relación amigable cara a el
*fronte a diversidade	√ fronte á diversidade
*xunto ela	√ xunto a ela
*respecto a terra	√ respecto á terra

28. *SENÓN/SE NON*

*non só achega beneficios, se non que tamén se trata dun dereito	√ non só achega beneficios, senón que tamén se trata dun dereito
*senón fose pola túa nai, estariamos aínda en terra	√ se non fose pola túa nai, estariamos aínda en terra
*o teatro non é só espectáculo, se non tamén drama	√ o teatro non é só espectáculo, senón tamén drama

GAL
REDACCIÓN E ESTILO
EGO

29. COMA (,) ENTRE O SUXEITO E O VERBO

*a natureza, o patrimonio e a cultura, forman parte da nosa evolución	√ a natureza, o patrimonio e a cultura forman parte da nosa evolución
*este feito, tamén se produce no teatro	√ este feito tamén se produce no teatro

30. COMA (,) ANTES DE *ETC.*

*os exemplos típicos son os accionamentos de motores, fontes de alimentación, etc.	√ os exemplos típicos son os accionamentos de motores, fontes de alimentación etc.
*a unidade presenta contidos básicos: alfabeto, números, saúdos, etc.	√ a unidade presenta contidos básicos: alfabeto, números, saúdos etc.

31. COMA (,) NO SAÚDO DOS CORREOS ELECTRÓNICOS E DAS CARTAS

*Prezada comunidade universitaria,	√ Prezada comunidade universitaria:
*Bos días,	√ Bos días:

32. PUNTO OU DOUS PUNTOS AO FINAL DOS TÍTULOS

*4.2. Tipografía.	√ 4.2. Tipografía
*Anexo 1. Ficha do equipo técnico.	√ Anexo 1. Ficha do equipo técnico
*Resumo: O obxectivo deste TFG...	√ Resumo O obxectivo deste TFG...

33. DOUS PUNTOS ENTRE O VERBO E OS COMPLEMENTOS

*as palabras clave foron: traballo social, violencia de xénero e igualdade	√ as palabras clave foron traballo social, violencia de xénero e igualdade
*consta de: un panel solar, unha placa e unha batería	√ consta dun panel solar, unha placa e unha batería
*os instrumentos musicais analizados son: a frauta, a gaita e a pandeireta	√ os instrumentos musicais analizados son a frauta, a gaita e a pandeireta

34. ANOS ACADÉMICOS CON GUIÓN

*curso académico 2021-2022	√ curso académico 2021/2022
*primeiro cuadrimestre 2022-2023	√ primeiro cuadrimestre 2022/2023

35. SÍMBOLOS SEN ESPAZO DURO (MICROESPAZO)

*65%, 20m, 2l, 25W, 18°C, 24h	√ 65 %, 20 m, 2 l, 25 W, 18 °C, 24 h

Espazo duro:
[Ctrl + Shift + espazo]

En Mac:
[Alt + Cmd + x]

36. SUPERÍNDICES E SUBÍNDICES

*Mª, CO2, 4°	√ M.ª, CO_2, 4.°

37. CITAS EN LETRA CURSIVA

*Aguilar (2009: 212) entende o maltrato infantil como «*o conxunto de accións provocadas a un menor de idade, e efectuadas intencionalmente e que (...) propician o desenvolvemento de graves secuelas*».

√ Aguilar (2009: 212) entende o maltrato infantil como «o conxunto de accións provocadas a un menor de idade, e efectuadas intencionalmente e que (...) propician o desenvolvemento de graves secuelas».

**«O teatro é unha práctica socio-persoal e comunicativa.»* (Navarro e Núñez, 2007: 227)

√ «O teatro é unha práctica socio-persoal e comunicativa.» (Navarro e Núñez, 2007: 227)

38. LIBROS, XORNAIS, REVISTAS, PELÍCULAS ETC., EN LETRA REDONDA

*a publicidade dixital dos xornais galegos Nós Diario, Praza Pública e Galicia Confidencial

√ a publicidade dixital dos xornais galegos *Nós Diario*, *Praza Pública* e *Galicia Confidencial*

*capturas do documental «Ancares, a serra esquecida»

√ capturas do documental *Ancares, a serra esquecida*

39. LEIS SEN ARTIGO NAS DATAS, EN LETRA CURSIVA E EN MAIÚSCULAS

**Real Decreto Lexislativo 1/2016, de 16 de decembro*

√ Real decreto lexislativo 1/2016, do 16 de decembro

**Lei Orgánica 1/1996, de 15 de xaneiro, de Protección Xurídica do Menor*

√ Lei orgánica 1/1996, do 15 de xaneiro, de protección xurídica do menor

40. MAIÚSCULA DESPOIS DE DOUS PUNTOS

*Mercadotecnia internacional: Orixe e evolución	√ Mercadotecnia internacional: orixe e evolución
*Desenvolvemento: Obra plástica	√ Desenvolvemento: obra plástica
*Fonte: Elaboración propia	√ Fonte: elaboración propia

41. MATERIAS, CURSOS E MESTRADOS

*Coñecemento do Medio	√ Coñecemento do medio
*Curso de Redacción e Estilo	√ Curso de redacción e estilo
*Mestrado en Lingüística Aplicada	√ Mestrado en lingüística aplicada

42. CARGOS E PROFESIÓNS

*Vicerreitor, Alcalde, Profesora, Titora Académica	√ vicerreitor, alcalde, profesora, titora académica

43. CICLOS E ETAPAS FORMATIVAS

*Educación Secundaria Obrigatoria, Bacharelato	√ educación secundaria obrigatoria, bacharelato

44. PARTES XENÉRICAS DAS OBRAS E DOS DOCUMENTOS LEGAIS

*Artigo, Capítulo, Anexo, Disposición Adicional, Gráfico, Fase, Táboa	√ artigo, capítulo, anexo, disposición adicional, gráfico, fase, táboa

45. ESPAZOS FÍSICOS DE ESTABLECEMENTOS OU DE EDIFICIOS

*Secretaría Virtual, Laboratorio de Cultivos Celulares, Salón de Graos, Decanato

√ secretaría virtual, laboratorio de cultivos celulares, salón de graos, decanato

46. ALGUNHAS DENOMINACIÓNS DE USO CORRENTE

*Traballo de Fin de Grao, Traballo de Fin de Mestrado, Obxectivo de Desenvolvemento Sostible, Comunidade Autónoma de Galicia, Internet, Tecnoloxías da Información e da Comunicación, Segunda Guerra Mundial, Covid-19

√ traballo de fin de grao, traballo de fin de mestrado, obxectivo de desenvolvemento sostible, comunidade autónoma de Galicia, internet, tecnoloxías da información e da comunicación, segunda guerra mundial, covid-19

47. EXCESO DE NOMINALIZACIÓN

*para a realización do traballo

√ para realizar o traballo

*o Tribunal Constitucional decántase pola indicación de que o importante é a capacidade económica

√ o Tribunal Constitucional decántase por indicar que o importante é a capacidade económica

*a aplicación da teoría aprendida fai mellorar os resultados

√ aplicar a teoría aprendida fai mellorar os resultados

48. ABUSO DA VOZ PASIVA

*todos os elementos foron sometidos a unha revisión	√ todos os elementos sometéronse a unha revisión
*cando as persoas entrevistadas son preguntadas polos principais obstáculos	√ cando se lles pregunta ás persoas entrevistadas polos principais obstáculos
*este imposto foi creado pola Lei do Parlamento andaluz 18/2003	√ a Lei do Parlamento andaluz 18/2003 creou este imposto

49. *PROCEDER A + SUBSTANTIVO/INFINITIVO*

*procedeuse á súa revisión	√ revisouse
*procederase a explicar	√ explicarase
*procedeuse a solicitar unha entrevista	√ solicitouse unha entrevista

50. PARTICIPIO AO COMEZO DUNHA ORACIÓN

*chegados a este punto	√ unha vez chegados a este punto
*comprobada esta hipótese	√ logo de comprobar esta hipótese
*rematada cada toma	√ tras rematar cada toma

51. DATAS CON PREPOSICIÓNS

*En Ourense, a 14 de xuño de 2021	√ Ourense, 14 de xuño de 2021
*Vigo, de 1 de xullo de 2021	√ Vigo, 1 de xullo de 2021

52. AUSENCIA DA LINGUAXE INCLUSIVA

*varios autores	√ varios autores e autoras // varias autoras e autores
*traballadores	√ persoal traballador // cadro de persoal // traballadoras e traballadores // traballadores e traballadoras
*os/as nenos/as	√ os nenos e nenas // as nenas e nenos // as criaturas
*dos e das futuras alumnos e alumnas	√ do futuro alumnado // dos futuros alumnos e alumnas // das futuras alumnas e alumnos
*estes estudantes	√ estes e estas estudantes // estas e estes estudantes // este estudantado
*como cidadáns	√ como cidadás e cidadáns // como cidadáns e cidadás // como cidadanía

GAL

PARA ESQUECERMOS...

EGO

*~~a nivel de~~	√ no referente a, con respecto a, no ámbito, en relación con
*~~a partires de~~	√ a partir de
*~~a pesares de~~	√ a pesar de
*~~a tal fin~~	√ para tal fin
*~~a veces~~	√ ás veces
*~~aforo~~	√ capacidade, cabida
*~~aparte de~~	√ á parte de
*~~búsqueda~~	√ busca
(un acontecemento ou unha reunión) → *~~celebrar~~	√ ter lugar, realizar, levar a cabo, efectuar
*~~conducta~~	√ conduta
*~~conforme a~~	√ conforme
*~~conlevar~~	√ implicar, levar consigo, supor, comportar, dar lugar, significar, ocasionar,
*~~consonte a~~	√ consonte
(prever unha circunstancia) → *~~contemplar~~	√ ter en conta, recoller, prever, considerar, establecer, dispor, estudar, incluír
*~~custe~~	√ custo

	~~*de acordo a~~	√ de acordo con
	~~*de seguido~~	√ deseguido
(ter lugar, realizar)	~~*desenrolar; desenrolo~~	√ desenvolver; desenvolvemento
	~~*deterioro~~	√ deterioración
(subst.)	~~*diferencia~~	√ diferenza
(pór algo nun lugar)	~~*emprazar; emprazamento~~	√ localizar, situar; localización, situación
	~~*en relación a~~	√ en relación con
	~~*entorno~~	√ contorno, contorna, medio, ámbito, ambiente, contexto
	~~*esto~~	√ este
(de estudar)	~~*estudio~~	√ estudo
	~~*financiación~~	√ financiamento
(título)	~~*grado~~	√ grao
	~~*gracias~~	√ grazas
(empregar capital ou esforzos en algo)	~~*invertir; inversión~~	√ investir; investimento
	~~*licencia~~	√ licenza
(relación ou enumeración dunha serie de nomes)	~~*listado~~	√ listaxe
	~~*mentras~~	√ mentres
	~~*novidoso~~	√ novo
	~~**on line*~~	√ en liña, virtual, telemático

(desempeñar ou ter)

*~~ostentar~~	√ exercer, desempeñar, posuír
*~~plantexar; plantexamento~~	√ formular, propor, expor, crear, presentar, considerar, proxectar, elaborar, implantar, enfocar; formulación, proposta, exposición, creación, presentación, consideración, proxecto, elaboración, implantación, enfoque
*~~presencia~~	√ presenza
*~~profundizar~~	√ profundar
*~~quenes~~	√ quen
*~~rasgo~~	√ trazo
(unha distancia) *~~recorrer~~	√ percorrer
*~~reflexar~~	√ reflectir
*~~reparto~~	√ repartición
*~~retrasar~~	√ atrasar
*~~seguemento~~	√ seguimento
*~~según~~	√ segundo
*~~sen embargo~~	√ non obstante, no entanto, porén
*~~servicio~~	√ servizo
*~~sesgo~~	√ nesgo
(conxunción condicional) *~~si~~	√ se

*~~soer~~	√ adoitar
*~~suministrar; suministro~~	√ subministrar; subministración
*~~suxerencia~~	√ suxestión
*~~ubicar; ubicación~~	√ localizar, situar; localización, situación
(artigo) → *~~una~~	√ unha
*~~xeralizar~~	√ xeneralizar

OS MEUS ERROS

OS MEUS ERROS

OS MEUS ERROS

OS MEUS ERROS

GAL
EGO

Área de Normalización Lingüística
Universida de Vigo

9 788412 302899